

Skupština Crne Gore

Predlog inicijative za izmjenu i dopunu Krivičnog Zakonika Crne Gore ("Sl. list RCG", br. 70/2003, 13/2004 - ispr. i 47/2006 i "Sl. list CG", br. 40/2008, 25/2010, 32/2011, 64/2011 - dr. zakon, 40/2013, 56/2013 - ispr., 14/2015, 42/2015, 58/2015 - dr. zakon, 44/2017, 49/2018 i 3/2020)

Podnosioci:

NVO LGBT Forum Progres

NVO LGBTIQ Socijalni Centar

**Podgorica
26. 01. 2021.**

LGBT Forum Progres i LGBTIQ Socijalni Centar pozivaju Vas i sve poslanice i poslanike u Skupštini Crne Gore da pod hitno pokrenete postupak izmjene i dopune Krivičnog Zakonika Crne Gore ("Sl. list RCG", br. 70/2003, 13/2004 - ispr. i 47/2006 i "Sl. list CG", br. 40/2008, 25/2010, 32/2011, 64/2011 - dr. zakon, 40/2013, 56/2013 - ispr., 14/2015, 42/2015, 58/2015 - dr. zakon, 44/2017, 49/2018 i 3/2020).

Ovom inicijativom i materijalom koji dostavljamo želimo da skrenemo pažnju svim poslanicama i poslanicima na potrebu za donošenje hitnih izmjena i dopuna Krivičnog Zakonika Crne Gore, i to u članovima 206 Obljuba sa djetetom, 207 Obljuba zloupotrebom položaja i 208 Nedozvoljene polne radnje.

Postojeće zakonsko rješenje

Obljuba sa djetetom

Član 206

- (1) Ko izvrši obljubu ili sa njom izjednačen čin sa djetetom, kazniće se zatvorom od tri do dvanaest godina.
- (2) Ako je usljed djela iz stava 1 ovog člana nastupila teška tjelesna povreda djeteta prema kojem je djelo izvršeno ili je djelo izvršeno od strane više lica ili je djelo imalo za posljedicu trudnoću, učinilac će se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.
- (3) Ako je usljed djela iz st. 1 i 2 ovog člana nastupila smrt djeteta, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset.
- (4) Neće se kazniti za djelo iz stava 1 ovog člana učinilac, ako između njega i djeteta ne postoji značajnija razlika u njihovoj duševnoj i tjelesnoj zrelosti.

Obljuba zloupotrebom položaja

Član 207

- (1) Ko zloupotrebom svog položaja navede na obljubu ili sa njom izjednačen čin lica koje se prema njemu nalazi u odnosu kakve podređenosti ili zavisnosti, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Nastavnik, vaspitač, staralac, usvojilac, roditelj, očuh, maćeha ili drugo lice koje zloupotrebom svog položaja ili ovlašćenja izvrši obljubu ili sa njom izjednačen čin sa maloljetnikom koji mu je povjeren radi učenja, vaspitavanja, staranja ili njege, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.
- (3) Ako je djelo iz stava 2 ovog člana učinjeno prema djetetu, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do dvanaest godina.

(4) Ako je djelo iz st. 1 do 3 ovog člana imalo za posljedicu trudnoću, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1 zatvorom od šest mjeseci do pet godina, za djelo iz stava 2 zatvorom od dvije do dvanaest godina, a za djelo iz stava 3 zatvorom od tri do petnaest godina.

(5) Ako je usljed djela iz stava 3 ovog člana nastupila smrt djeteta, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina.

Nedozvoljene polne radnje

Član 208

(1) Ko pod uslovima iz člana 204 st. 1, 2 i 3, člana 205 stav 1 i 2, člana 206 stav 1 i člana 207 st. 1 do 3 ovog zakonika izvrši neku drugu polnu radnju, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je usljed djela iz stava 1 ovog člana nastupila teška tjelesna povreda lica prema kojem je djelo izvršeno ili ako je djelo izvršeno od strane više lica ili na naročito svirep ili naročito ponižavajući način, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije do deset godina.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1 ovog člana nastupila smrt lica prema kojem je djelo izvršeno, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do petnaest godina.

Predlog inicijative i obrazloženje

Seksualno zlostavljanje

Seksualno zlostavljanje je osjetljiva tema koja se često izbjegavala zbog nelagode koju izaziva u društvu. Istraživanja koja su provedena nekoliko zadnjih desetljeća dokazala su kako seksualno zlostavljanje može utjecati i imati brojne kratkotrajne i dugotrajne posljedice na psihološki razvitak djeteta koji se očituje i u odrasloj dobi (Briere i Elliot, 1994.).

„Spolnim zlostavljanjem djeteta smatraju se različiti slučajevi i svaka radnja kojom odrasli nagovaraju ili prisiljavaju djecu da sudjeluju u nekoj seksualnoj aktivnosti, ili ga nagovaraju na spolni čin radi zadovoljavanja svojih seksualnih ili ekonomskih interesa (primjerice dječja pornografija)“ (Benokratis, 2002, str. 378, prema Bilić i Zloković, 2004, str. 53).

Prema definiciji Američke akademije dječje i adolescentne psihijatrije (2008) seksualno zlostavljanje je: „Bilo kakav seksualni čin između odrasle i maloljetne osobe ili između dvije maloljetne osobe ako jedna ima moć nad drugom te prisiljavanje ili uvjeravanje djeteta na sudjelovanje u seksualnom činu bilo kakve vrste (s kontaktom ili bez kontakta). Seksualni čin tako podrazumijeva ne samo seksualni odnos nego i ekshibicionizam, izlaganje pornografskom materijalu, voajerizam, seksualiziranu komunikaciju putem telefona ili interneta.“ Svjetska zdravstvena organizacija (2006) definira seksualno zlostavljanje kao „uključivanje djeteta u seksualne odnose koje on ili ona ne razumiju, ne mogu dati svoj pristanak, za koje dijete nije razvojno spremno ili krši zakone i socijalne tabue društva. Djeca mogu biti seksualno zlostavljana od strane odraslih ili djece njihove dobi ili istog razvojnog stupnja, u kontekstu odgovornosti, povjerenja i moći.“

Različiti su oblici seksualnog zlostavljanja: neposredno zlostavljanje i nemoralna i neprimjerenja ponašanja odraslih.

Seksualno zlostavljanje najčešće započinje postupnim uvođenjem djeteta ili adolescenta u seksualne aktivnosti za koje ono nije dalo niti može dati voljni pristanak i ne razumije ih te za njih nije razvojno pripremljeno. Važno je naglasiti razliku u dobi, veličini i moći između žrtve i zlostavljača. U prosjeku 12-25% djevočica i 8-10% dječaka u dobi do 18 godina je seksualno zlostavljano. Seksualne aktivnosti se mogu odnositi na sve oblike seksualnih kontakata (Čorić, Buljan Flander i Štimac, 2008). Seksualno zlostavljanje može biti i čin koji se dogodi jedanput, no u stvarnosti se to rijetko događa. Seksualno zlostavljanje uključuje: spolni odnos, milovanje, masturbaciju, oralni ili analni odnos, izlaganje djece pornografskim videosnimkama, knjigama, časopisima i drugim materijalima, promatranje seksualnih aktivnosti od strane djeteta, davanje sugestivnih seksualnih komentara djetetu (Buljan Flander i Kocijan-Hercigonja, 2003).

Prema Falleru (1993) važna su tri kriterija u određivanju zlostavljajućih seksualnih ponašanja (Bilić i sur., 2012).

Razlika u moći se odnosi na kontroliranje žrtve i prisilnog seksualnog susreta. Moć ne podrazumijeva samo fizički snažnijeg zlostavljača, već i autoritet zlostavljača nad žrtvom. Zlostavljači su često članovi obitelji, učitelji, treneri. Seksualno zlostavljanje uključuje, osim fizičke prisile i podmićivanje, nagovaranje ili prijevaru (Bilić i sur., 2012).

Razlika u znanju. Zlostavljač je stariji, razvojno napredniji ili inteligentniji od žrtve. Kada su zlostavljač i žrtva oboje maloljetni, zlostavljanjem se smatra ako postoji ili ako je prisutno najmanje pet godina razlike. Mlađa djeca teže razumiju značenje i posljedice seksualnog čina. Razlika u znanju se odnosi i na mentalno zaostale ili emocionalno nestabilne osobe koje sudjeluju ili su nagovorene na seksualnu aktivnost, neovisno o dobi (može biti iste dobi ili čak starija od zlostavljača) (Bilić i sur., 2012).

Razlika u zadovoljenju. U svim situacijama seksualnog zlostavljanja osnovni cilj zlostavljača je zadovoljenje vlastitih potreba. Kada zlostavljač želi uzбудiti svoju žrtvu, on to isključivo radi zbog vlastitog uzbuđenja. Ovaj kriterij je bitan kod određivanja zlostavljanja jer upozorava kako je zlostavljanje i odnos između djece kada razlika među njima nije veća od pet godina.

Uporednopravna analiza zakonskih rješenja

Obljuba ili sa njom izjednačen čin nad djetetom (licem koje nije navršilo četrnaest godina) u KZ Austrije je zapriječeno kaznom zatvora od jedne do deset godina (§ 206). U slučaju postojanja kvalifikatornih okolnosti (teška tjelesna povreda, trudnoća i dr.) kazna je zatvor od pet do petnaest godina, a ukoliko je djelo za posljedicu imalo smrt djeteta propisan je zatvor od deset do dvadeset godina ili doživotni zatvor (§ 206 stav 3).

KZ Španije kao granicu za stupanje u seksualne odnose propisuje trinaest godina. Ukoliko se prema djetetu koje nema navršenih trinaest godina preduzme seksualni akt koji se sastoji u penetraciji, propisana je kazna od osam do dvanaest godina, a u slučaju da je to učinjeno upotrebom sile ili prijetnje, kazna je od dvanaest do petnaest godina (član 183 stav 3). Inkriminirani su i seksualni akti sa licem koje je navršilo trinaest ali nije navršilo šesnaest godina, ali ne bezuslovno, već samo ako je korišćena obmana. Propisana kazna je od dvije do šest godina ukoliko se akt sastoji u penetraciji, a inače kazna je zatvor od jedne do dvije godine ili novčana kazna od dvanaest do dvadeset četiri mjeseca (član 182 st. 1 i 2).

Obljuba ili sa njom izjednačen čin sa djetetom u KZ Srbije (član 180) zapriječena je kaznom zatvora u trajanju od pet do dvanaest godina (takođe sa zabranom ublažavanja kazne, kao i kod krivičnog djela silovanja). Za teži oblik

propisana je kazna od pet do petnaest godina (stav 2), a za najteži oblik (ako je nastupila smrt djeteta koja se može pripisati nehatu učinioca – stav 3) zatvor u trajanju od najmanje deset godina ili doživotni zatvor.

Seksualni odnos sa licem koje nije navršilo petnaest godina kažnjava se prema KZ Slovenije zatvorom od tri do osam godina (član 173. stav 1). U slučaju postojanja određenih kvalifikatornih okolnosti (upotreba sile ili prijetnje prema takvom licu i dr), kazna je zatvor od pet do petnaest godina. Zatvor od tri do deset godina propisan je u slučaju da je izvršilac učitelj, vaspitač, usvojitelj, roditelj i dr. koji zloupotrebom svog položaja izvrši obljubu ili drugi seksualni akt nad licem mlađim od petnaest godina (stav 3).

U članu 299. KZ Norveške propisano je krivično djelo čija radnja izvršenja su radnje seksualnog karaktera preduzete prema licu mlađem od četrnaest godina. To djelo je zaprećeno kaznom zatvora do deset godina bez određivanja posebnog minimuma. Radnja izvršenja osnovnog djela obuhvata radnje seksualnog karaktera, dok je vršenje obljube ili sličnog akta zaprećeno kaznom zatvora u trajanju od najmanje tri do petnaest godina (član 300). Zatvor do dvadeset i jedne godine (član 301) predviđen je u slučaju postojanja kvalifikatornih okolnosti (djelo izvršeno od strane više lica, prema djetetu mlađem od deset godina, ukoliko je nastupila smrt ili teška tjelesna povreda žrtve i dr).

Kod nas, krivično djelo iz člana 206 KZ Crne Gore (obljuba sa djetetom) ima osnovni (stav 1) i dva teža oblika (st. 2 i 3). U stavu 1 inkriminisano je vršenje obljube ili sa njom izjednačenog čina sa djetetom, tj. sa licem koje nije navršilo četrnaest godina. Kod osnovnog oblika ne smije postojati sila ili kvalifikovana prijetnja, jer bi u tom slučaju postojao najteži oblik krivičnog djela silovanja (član 204 stav 4). Takođe, ako se djelo izvrši prema nemoćnom licu koje nije navršilo četrnaest godina, postojaće najteži oblik krivičnog djela obljube nad nemoćnim licem (član 205 stav 3). Za osnovni oblik (stav 1) propisana kazna je zatvor od tri do dvanaest godina, za teži oblik (stav 2) zatvor od pet do petnaest godina, a za najteži oblik kada je nastupila smrt djeteta zatvor najmanje deset godina (stav 3).

Analizirajući Usporednopravnu analizu dr prof. Zorana Stojanovića, došli smo do zaključka da naše zakonsko rješenje predstavlja kompromis između najblažih i najstrožijih kaznenih politika. Međutim, kod nas se javlja problem u sudskoj praksi. Naime, prema podacima koje smo imali na raspolaganju, od strane sudstva, **od 2015. godine, pravosnažno je osuđeno 24 osobe za krivično djelo iz člana 206 KZ-a Crne Gore, Obljuba sa djetetom, od kojih na:**

- **Zatvorsku kaznu 14**
- **Pojačan nadzor od strane organa starateljstva 5**
- **Upućivanje u vaspitnu ustanovu 4**
- **Uslovnu osudu 1**

Od 14 izrečenih zatvorskih kazni za krivično djelo Obljuba sa djetetom, iz člana 206 KZ-a CG, najduže izrečena kazna je kazna od 5 godina zatvora.

Imajuću vidu naše zakonsko rješenje, kojim je kao najmanja kazna zatvora, za ovo krivično djelo, u osnovnom obliku, predviđena kazna zatvora od 3 godine, mišljenja smo da pomenutu donju granicu treba podići na 5 godina. Prednje, sa razloga kako u buduće ne bi dolazilo do izricanja ovako niskih kazni, imajući u vidu težinu ovog krivičnog djela i psihološke posljedice koje isto ostavlja na žrtve. **Takođe, smatramo diskutabilnim da je ovim krivičnim djelom dijete od 3 godine izjednačeno sa djetetom od 13 godine, u pogledu pretpostavke pristanka, odnosno nepružanja otpora,** imajući u vidu nemogućnost kod djece da shvate značaj i težinu ovog čina.

U jednom broju predmeta sudovi uzimaju u obzir kao olakšavajuću okolnost i one činjenice koje u ovom slučaju ne bi trebalo uzimat kao takve. Tako, na primjer, teške materijalne prilike ili nezaposlenost sudovi uzimaju kao olakšavajuće okolnosti prilikom odmjeravanja kazne za krivično djelo Obljuba sa djetetom, što po našem mišljenju može da bude olakšavajuća okolnost za krivična djela protiv imovine, a isto u vezi sa motivom i pobudama zbog kojih su i izvršena, a ne kod ovog krivičnog djela.

Procjenjuje se da se tek oko 10% slučajeva seksualnog zlostavljanja otkrije, a još manji postotak biva procesuiran i zlostavljači osuđeni. Mnogi slučajevi ostaju neotkriveni, češće kada je počinitelj djetetu poznat, dok je stopa otkrivanja veća u slučajevima u kojima je počinitelj osoba nepoznata djetetu i zlostavljanje se dogodilo jednom ili samo nekoliko puta. Međutim, istraživanja ukazuju da je gotovo 80% seksualnog zlostavljanja djece počinjeno unutar porodice te da je zlostavljački odnos dugotrajan i ima tendenciju biti postupno sve nasilniji. Takođe, istraživanja odraslih pokazuju da većina njih nikada nije razotkrila sopstveno iskustvo seksualnog zlostavljanja u djetinjstvu.

Psihijatrijska analiza seksualnog zlostavljanja djece, kao i težina posljedica koje po njih ostavlja

Prema istraživanju koje rađeno u okviru "Truth project" ([3.2 The effects of child sexual abuse | IICSA Independent Inquiry into Child Sexual Abuse](#)) najčešće posljedice seksualnog zlostavljanja djece su:

- **depresija kod 33% ispitanika,**
- **nedostatak povjerenja u autoritet kod 32% ispitanika,**
- **suicidne misli usljed trauma prouzrokovane obljubom kod 28% ispitanika,**
- **anksioznost takođe kod 28% ispitanika,**
- **samopovrjeđivanje kod 22% ispitanika,**
- **pokušaj samoubistva kod 22% ispitanika**

Pored gore navedenih posljedica značajan broj bilježe i poremećaji tipa; paničnih napada, nisko samopouzdanje, opsesije, poremećaji ishrane, kao i zloupotreba psihoaktivnih supstanci i alkohola.

Predlog izmjene Člana 206, Obljuba sa djetetom

Obljuba sa djetetom

Član 206

- (1) Ko izvrši obljubu ili sa njom izjednačen čin sa djetetom, kazniće se zatvorom **od pet do dvanaest godina**.
- (2) Ako je usljed djela iz stava 1 ovog člana nastupila teška tjelesna povreda djeteta prema kojem je djelo izvršeno ili je djelo izvršeno od strane više lica ili je djelo imalo za posljedicu trudnoću, učinilac će se kazniti zatvorom **od sedam do petnaest godina**.
- (3) Ako je usljed djela iz st. 1 i 2 ovog člana nastupila smrt djeteta, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset.
- (4) Neće se kazniti za djelo iz stava 1 ovog člana učinilac, ako između njega i djeteta ne postoji značajnija razlika u njihovoj duševnoj i tjelesnoj zrelosti.

Obrazloženje

Imajući vidu naše zakonsko rješenje, kojim je kao najmanja kazna zatvora, za ovo krivično djelo, u osnovnom obliku, predviđena kazna zatvora od 3 godine, mišljenja smo da pomenutu donju granicu treba podići na 5 godina. Prednje, sa razloga kako u buduće ne bi dolazilo do izricanja ovako niskih kazni, imajući u vidu težinu ovog krivičnog djela i psihološke posljedice koje isto ostavlja na žrtve.

Predlog izmjene člana 207, Obljuba zloupotrebom položaja

Obljuba zloupotrebom položaja

Član 207

- (1) Ko zloupotrebom svog položaja navede na obljubu ili sa njom izjednačen čin lice koje se prema njemu nalazi u odnosu kakve podređenosti ili zavisnosti, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Nastavnik, vaspitač, staralac, usvojilac, roditelj, očuh, maćeha ili drugo lice koje zloupotrebom svog položaja ili ovlašćenja izvrši obljubu ili sa njom izjednačen čin sa maloljetnikom koji mu je povjeren radi učenja, vaspitavanja, staranja ili njege, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.
- (3) Ako je djelo iz stava 2 ovog člana učinjeno prema djetetu, učinilac će se kazniti zatvorom **od šest do dvanaest godina**.
- (4) Ako je djelo iz st. 1 do 3 ovog člana imalo za posljedicu trudnoću, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1 zatvorom od šest mjeseci do pet godina, za djelo iz

stava 2 zatvorom od dvije do dvanaest godina, a za djelo iz stava 3 zatvorom od **sedam do petnaest godina**.

(5) Ako je usljed djela iz stava 3 ovog člana nastupila smrt djeteta, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina.

Obrazloženje

Iz svega prethodno navedenog, smatramo da, po automatizmu, podizanjem donje granice kod krivičnog djela Obljuba sa djetetom, treba da se podignu i donje granice kod ovog krivičnog djela, a u vezi sa onim oblicima koji su vezani za djecu (stav 3 i stav 4). Pored toga, smatramo diskutabilno rješenje zakonodavca koji je osnovni oblik Obljube sa djetetom izjednačio, po propisanoj kazni, sa krivičnim djelom iz člana 207 stav 3, kod kojeg nastavnik, vaspitač, staralac, usvojilac, roditelj, očuh, maćeha ili drugo lice koje zloupotrebom svog položaja ili ovlašćenja izvrši obljubu ili sa njom izjednačen čin sa djetetom će se kazniti zatvorom od tri do dvanaest godina. Prednje sa razloga, što kod djece tog uzrasta postoji veliki stepen povjerenja prema pomenutim licima, te bi ovaj oblik Obljube sa djetetom trebao da predstavlja teži oblik, te predlažemo da se donja granica kod krivičnog djela iz člana 207 stav 3 podigne na šest godina.

Isto tako smatramo da kod stava 4 ovog krivičnog djela treba podići donju granicu na sedam godina, imajući u vidu da posljedica trudnoće kod djece, pogotovo u kada su u pitanju incesti, a kod činjenice, da je prema navodima Crnogorskog ženskog lobija, da su u posljednjih 15 godina 32 osobe preživjele seksualno zlostavljanje od strane oca, strica, ujaka ili brata, odnosno najbližih srodnika, te iz tih obljuba rođeno 8 beba.

Predlog izmjene Člana 208, Nedožvoljene polne radnje

Nedožvoljene polne radnje

Član 208

(1) Ko pod uslovima iz člana 204 st. 1, 2 i 3, člana 205 stav 1 i 2, ~~člana 206 stav 1 i člana 207 st. 1 do 2~~ ovog zakonika izvrši neku drugu polnu radnju, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je usljed djela iz stava 1 ovog člana nastupila teška tjelesna povreda lica prema kojem je djelo izvršeno ili ako je djelo izvršeno od strane više lica ili na naročito svirep ili naročito ponižavajući način, **ili je djelo učinjeno prema djetetu**, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije do deset godina.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1 ovog člana nastupila smrt lica prema kojem je djelo izvršeno, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do petnaest godina.

Obrazloženje

Sa dosad svega navedenog, smatramo da dijete nije sposobno da shvati značaj obljube, a kamoli nedozvoljenih polih radnji, te smatramo da u tom slučaju ne smije biti predviđena novčana kazna kao jedna od mogućih sankcija za izvršioce ovog krivičnog djela, te predlažemo da se stav jedan izmijeni u tom pogledu i da se u stavu dva doda "učinjeno prema djetetu", kao teži oblik ovog krivičnog djela.

Zaključak

U nadi da ćete razmotriti naš predlog inicijative za izmjene i dopune Krivičnog Zakonika Crne Gore ("Sl. list RCG", br. 70/2003, 13/2004 - ispr. i 47/2006 i "Sl. list CG", br. 40/2008, 25/2010, 32/2011, 64/2011 - dr. zakon, 40/2013, 56/2013 - ispr., 14/2015, 42/2015, 58/2015 - dr. zakon, 44/2017, 49/2018 i 3/2020) i prepoznati značaj iste za cjelokupno crnogorsko društvo, kao i za povećanje stepena zaštite najranjivijih kategorija, u koju svakako spadaju djeca, pozivamo vas da istu podržite i predložite za dalju skupštinsku proceduru.

S poštovanjem,

Bojana Jokić

Predsjednica Upravnog odbora
LGBT Forum Progres

Milica Špajak

Direktorica
LGBTIQ Socijalni Centar